

Handläggare: Staffan Halleskog
Telefon: 08-508 36 203

Till
Äldrenämnden

Äldrenämndens budget för år 2008 och inriktning för 2009 och 2010

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2008 och inriktning för 2009 och 2010 och överlämnar detta till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämndens budget för 2008 utökas med 1,4 mnkr avseende personalkostnader för utbildningar.
3. Äldrenämndens budget för 2008 utökas med 1,0 mnkr för lokalkostnader
4. Äldrenämndens budget för 2008 utökas med 0,6 mnkr avseende överföring av budgetmedel från socialtjänstnämnden till äldrenämnden för köp av administrativa tjänster
5. Föreslår att staden avsätter stimulansmedel centralt för ombyggnationer och omstruktureringar av särskilda boenden.
6. Paragrafen justeras omedelbart.

Gunnel Rohlin
Direktör

Raili Karlsson
Enhetschef

Marianne Hedenström
Enhetschef

Sammanfattning

I förvaltningens förslag till underlag för planering för år 2008 och inriktning åren 2009 och 2010 redovisas olika insatser för att utveckla verksamheterna för att förbättra kvalitén inom äldreomsorgen i staden. Prioriterade områden under perioden är bl.a. stadens planering av vård- och omsorgsboenden och utbildning av personal inom äldreomsorgen.

Bakgrund

Nämndernas budgetunderlag ska under respektive inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren. Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor, demografiska förändringar samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder. I detta ingår att beakta lokalförsörjning, kompetensförsörjning samt omstrukturerings- och investeringsbehov. Nämnden ska även i underlaget beakta den konkurrensutsättning och avknoppning som ska ske inom stadens verksamheter.

Utgångspunkt för nämndernas arbete med underlagen är beslutad plan för 2008 i kommunfullmäktiges budget för år 2007 med inriktning för åren 2008 och 2009. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2008–2009 ska analyseras och kommenteras. Det är viktigt att analysen för perioden 2008-2010 fångar de viktigaste frågorna som berör kärnverksamheten.

Nämnderna ska särskilt kommentera driftbudgetkonsekvenser till följd av redan fattade beslut av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av staben i samarbete med förvaltningens övriga enheter. De fackliga organisationerna har fått information enligt MBL § 19 den 22 mars 2007 och § 11 den 10 april 2007. Ärendet har behandlats i Kommunstyrelsens pensionärsråd den 12 april 2007 och i lokala handikapprådet den 11 april 2007.

Äldrenämndens verksamhetsområde

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för att samordna och utveckla äldreomsorgen i Stockholms stad och medverka till en lika behandling inom staden. Nämnden svarar också för samarbete med bl.a. Stockholms läns landsting avseende äldre och med Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum.

Äldrenämnden ansvarar tillsammans med kommunstyrelsen för ärenden avseende riktlinjer, principer, policydokument och uppföljning av äldreomsorgen. Nämnden svarar för strategisk planering och samordning av vård- och omsorgsboenden. I arbetet med att genomföra upphandling och samordna uppföljning av ramavtalen för köp av enstaka platser i vård- och omsorgsboenden samt för kundval inom hemtjänst, ledsagning och avlösning ska nämnden bistå kommunstyrelsen. Äldrenämnden bidrar med kompetens för stadens övergripande IT-utveckling inom verksamhetsområdet. På äldreförvaltningen finns en enhet för att utveckla och stötta stadens arbete med att uppnå god matkvalitet för äldre.

Nämnden svarar vidare för samverkan med frivilligorganisationer inom verksamhetsområdet och beslutar om bidrag till dessa. Äldrenämnden genomför övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling för personal inom verksamhetsområdet.

Inom äldrenämnden finns stadens äldreombudsman och äldreomsorgsinspektörer.

Stockholms äldre- och handikappjour

Äldrenämnden utför verksamhet riktad till brukarna genom Stockholms äldre- och handikappjour. Denna har en anslagsfinansierad trygghetsjour som bedömer akut uppkomna hjälp- och omvårdnadsbehov under kvällar, nätter och helger enligt delegation från stadsdelsnämnderna. Den svarar också för arbetsledning i akuta situationer. Insatser under jourtid utförs efter biståndsbedömning av jourpatruller. Till enheten hör vidare en larmcentral som är intäktsfinansierad och konkurrensutsatt. Den utnyttjas f.n. av 16 av de 18 stadsdelsnämnderna och av två kranskommuner. Larmcentralen erbjuder även tjänster för installation och service av trygghetslarm.

Förvaltningens förslag

Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök

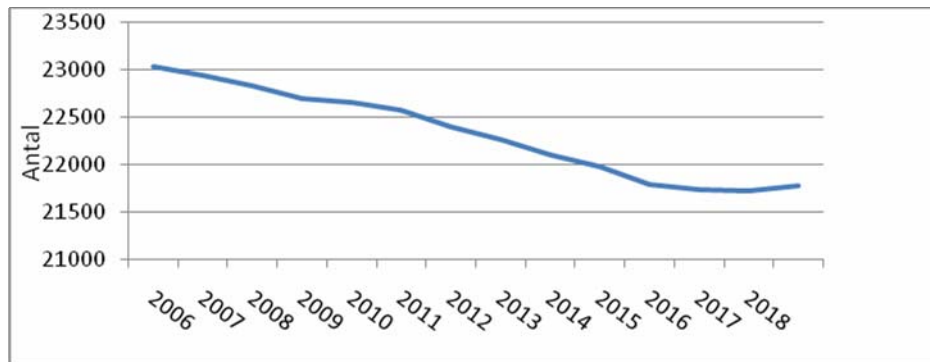
Befolkningsutveckling och behov av äldreomsorgsinsatser

Befolkningsstrukturen i Stockholms stad avviker i flera avseenden från övriga landet. Utrednings- och statistikkontorets (USK) senaste befolkningsprognos visar att under perioden 2006-2040 förväntas en snabbare ökning av antalet 65–79-åringar jämfört med övriga riket medan ökningen av antalet personer 80 år och äldre sker i en betydligt långsammare takt. Andelen utrikes födda förväntas öka under de närmaste 25 åren. I åldersgruppen 65-79 år kan antalet komma att fördubblas under perioden, från 14 600 år 2005 till 31 400 år 2030. Även i åldersgruppen 80 år och äldre förväntas en ökning, från 5 200 år 2005 till 10 200 år 2030. Under de närmaste åren är det främst antalet äldreomsorgstagare med härstamning från Irak, Polen, Turkiet, Chile, Grekland och Jugoslavien som kan komma att öka.

Befolkningsutvecklingen innebär att på sikt kommer antalet äldreomsorgstagare att öka i staden, utvecklingen ser dock olika ut i stadens fem delområden. Kraftigaste ökningarna förväntas i Södermalm (42 %) och Västra Söderort (25 %). I Centrala staden och Västerort är ökningen betydligt mindre (14 resp. 9 %). Det är endast på Södermalm som ökningen är kontinuerlig under hela perioden 2005 – 2030. I Östra Söderort däremot förväntas antalet äldreomsorgstagare minska med ca 8 % fram till år 2030.

Fram till 2018 beräknas dock antalet omsorgstagare att minska totalt i staden, främst på grund av att antalet personer 80 år och äldre minskar under perioden. Enligt USK:s prognoser beräknas antalet äldreomsorgstagare att minska från 23 030 år 2006 till 21 740 år 2018.

Antal omsorgstagare i staden 2006 – 2018

Källa: USK:s befolkningsprognos 2007

Kostnadsutvecklingen följer befolkningsutvecklingen men påverkas också av olika antaganden om hälsoutvecklingen bland de äldre. De närmaste åren minskar kostnaderna, men på längre sikt kommer kostnaderna för äldreomsorgen att öka.

Ett vikande befolkningsunderlag bland de äldsta åldersgrupperna innebär att verksamheterna måste anpassas, både till volym och innehåll. Befolkningsstrukturen skiljer sig åt över staden vilket måste beaktas i respektive stadsdelsnämnds planering. De skiftande behoven ställer krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller vård- och omsorgsboenden.

Boende för äldre

Staden bör fortsätta att påverka och delta i olika former av teknikutveckling och andra infrastrukturella frågor med syfte att driva utvecklingen så att den kommer hela befolkningen till godo. Detta är inte minst viktigt i samband med upprustning och komplettering av äldre bostadsområden. I bostadsområden där tillgängligheten är god och närservice och kommunikationer är väl utbyggda, kan äldre leva ett självständigt liv längre utan större behov av hemtjänstinsatser. De servicehuslägenheter som omvandlats till seniorboenden har till viss del ökat utbudet av tillgängliga bostäder för äldre.

De kommunala bostadsbolagen arbetar tillsammans med företrädare för stadsdelsnämndernas äldreomsorg för att möjliggöra för äldre att kunna bo kvar i sin bostad. Detta kan bland annat göras möjligt genom olika former av tillgänglighetsanpassning av bostäder och närområden. I samband med andra renoveringar bör bostadsbolagen, så långt det är möjligt, se till att badrum och kök tillgänglighetsanpassas. Staden bör även sträva efter att få med privata hyresvärdar och bostadsrättsföreningar i detta arbete.

Valfriheten ska öka

Valfrihetssystem för boende och dagverksamhet inom äldreomsorg ska införas under 2008. Staden ska underlätta valfriheten med hjälp av Internet och ska informera om såväl den egna verksamheten som privata alternativ. Införande av offentliga, oberoende kvalitetsregister med gemensamma nyckeltal ska utredas under 2007. Staden ska garantera äldres rätt att välja boende genom ett valfrihetssystem. Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen genomföra detta.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska utreda förutsättningarna för ökad valfrihet när det gäller vård och omsorg inklusive särskilt boende för äldre. Förslaget ska redovisas i januari 2008. Förvaltningen kommer att följa detta arbete.

Vård- och omsorgsboenden

Stadens vård- och omsorgsboenden är en gemensam resurs för staden och dess äldre. Förutom stadens egna boenden tillkommer även de privata vårdgivare som staden träffar avtal med. Ett valfrihetssystem ställer stora krav på en samordnad planering av vård- och omsorgsboenden inom staden.

För att tillgodose äldres skiftande behov ska det finnas vård- och omsorgsboenden med olika inriktningar, i så kallade profilboenden för demens, psykiska funktionshinder eller andra specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens. Det är också viktigt att tillgodose behov av vård- och omsorgsboenden med olika språklig och kulturell inriktning.

För att även i framtiden kunna erbjuda vård- och omsorgsboenden med hög standard pågår en översyn av stadens nuvarande bestånd. Det finns ett fortsatt behov av ombyggnad, modernisering och omstrukturering av vård- och omsorgsboenden. Under 2006 har stadsdelsnämnderna i de fem regionerna justerat sina äldreboendeplaner från 2002. Äldreboendeplanerna består av en inventering av utbud av vård- och omsorgsboenden i förhållande till förväntad efterfrågan under de kommande åren. I denna planering ska även privata utförare ingå. Äldrenämnden ska under våren 2007 ta fram en för staden gemensam plan för utbyggnad, ombyggnad och omstrukturering av vård- och omsorgsboenden. Även servicehusen utgör en resurs som ska beaktas i den övergripande boendeplaneringen.

Regeringen avser att införa ett investeringsstöd till särskilda boenden för äldre under perioden 2007-2011. Syftet är att stimulera ny- och ombyggnad som innebär nytillskott av sådana boenden. För 2007 avsätts 500 mnkr för hela landet. Dessa medel kan bidra till en del av de ombyggnader som planeras i staden.

Det är viktigt att även staden avsätter kommunala stimulansbidrag i samband med omstrukturering, ny- och ombyggnation av särskilda boenden. Staden har ett antal stora objekt som under perioden kommer att byggas om som t.ex. Farsta sjukhem.

En förutsättning för att stadsdelsnämnderna ska kunna inrätta speciella profilboenden, som t.ex. De Dövas Boende i Älvsjö, måste centrala medel avsättas, förutom ovanstående stimulansbidrag, för att ekonomiskt klara verksamheten initialt i samband med start.

Högre kvalitet i omsorgen

Omvärldsförändringar/statliga satsningar

Under 2007 har regeringen satsat 1,3 miljarder kronor i stimulansmedel till kommuner och landsting för att höja kvaliteten i vården och omsorgen för äldre. För Stockholms

stad innebär det att staden ansöker om 84,7 mnkr till olika utvecklingsprojekt under 2007 och 2008. De områden som är prioriterade är ökad läkartillgång i såväl särskilt som ordinarie boende, läkemedelsgenomgångar, förebyggande arbete, demensvård, rehabilitering, kost och nutrition samt det sociala innehållet.

Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att utveckla system för öppna jämförelser av kvalitet, kostnader och effektivitet i vården och omsorgen av äldre. Bland annat ska den statistik över insatser till äldre och personer med funktionshinder som kommunerna redovisar årligen till Socialstyrelsen utvecklas. Förändringarna har påbörjats under 2007 för att utveckla statistiksystem.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att lägga fram en värdighetsgaranti. Den ska tydliggöra för alla vad äldreomsorgen ska erbjuda och vad man kan förvänta sig. Utredaren ska lämna sitt slutbetänkande i mars 2008. Äldreförvaltningen kommer att följa detta arbete.

Kompetensutveckling och personalförsörjning

Kompetensutveckling ska prioriteras, både i centrala insatser för hela staden och i de olika verksamheternas planering. Arbete inom äldreomsorgen ställer krav på hög kompetens. Det är ett mångfacetterat arbete som ställer stora krav på djup och bred kunskap inom en mängd olika områden. På sikt måste ställas krav på att all personal som anställs har grundutbildning. Huvudansvaret för personalens kompetensutveckling ligger även fortsättningsvis på respektive stadsdelsnämnd.

Under 2007-2008 kommer 30 mnkr att användas för kompetensutveckling av personal inom äldreomsorgen i staden. För att upprätthålla en god kvalitet i äldreomsorgen är det viktigt att staden säkerställer att det även efter 2008 finns resurser för kompetensutveckling av personal.

Äldreförvaltningen kommer att koncentrera satsningen på att ge anställda utan utbildning vårdbiträdesutbildning. Anställda med lång erfarenhet kommer att kunna validera delar av utbildningen. Förvaltningen kommer att, tillsammans med utbildningsförvaltningen, söka EU-medel för att utveckla och genomföra utbildningar som riktas mot anställda som har låga kunskaper i svenska och omvårdnad.

Framtidens kompetensutveckling kommer mer och mer att ske på eller nära den egna arbetsplatsen. En metod som kommer att utvecklas är e-lärandet. Förvaltningen kommer att delta i utvecklandet av lokala och arbetsplatsnära lärmiljöer likaså i att utveckla validering.

En av de viktigaste strategiska frågorna för äldreomsorgen framöver är personalförsörjningsfrågorna. Äldreförvaltningen kommer att samarbeta med stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning och äldreomsorgens branschråd i dessa frågor.

Behovet av utveckling inom beställarfunktionerna är ett angeläget område och det finns behov av att förtydliga biståndshandläggarnas roll liksom att förbättra specifika kunskapsområden. Kompetenshöjande insatser kommer att utformas för att skapa individuella karriärvägar, vilka kan leda till en ”karriärstege/kompetens- trappa”.

Demenskunskap är ett viktigt utbildningsområde. All personal som arbetar med personer med demenssjukdomar ska ha kunskap inom området. Andra viktiga utbildningsområden är t.ex. psykiatrik, juridik för biståndshandläggare, vardagsrehabilitering och ”kultur i vården”, kommunikation/bemötande, ergonomi samt ledarskapsutbildning för enhetschefer.

Äldreförvaltningen kommer att i samarbete med stadsdelsförvaltningarna planera kompetensutveckling som kompletterar de satsningar förvaltningarna gör inom ramen för de statliga stimulansmedlen för s.k. kompetensstegen.

Kvalitetsredovisning

En förutsättning för att förbättra kvaliteten i äldreomsorgen är att ha ett korrekt faktaunderlag om nuläget. Jämförbar information om verksamheten är väsentlig för såväl den politiska ledningen som för medborgarna. Kraven på att bättre kunna redovisa och analysera verksamhetens resultat har även väckts på nationell nivå, av bl.a. Socialstyrelsen. Under de kommande åren blir därför en av äldreförvaltningens viktigare uppgifter att utveckla en kvalitetsredovisning för verksamheten.

I redovisningen kommer äldreomsorgens verksamhets-, ekonomi-, effektivitets- och personaltal årligen presenteras och analyseras. För att kunna genomföra detta krävs bl.a. en likriktning och kvalitetssäkring av underlag. Detta gäller bl.a. avvikelshantering/kvalitetsindikatorer, statistik ur verksamhetssystemet Paraplyet och avseende utbildningsnivåer samt att göra den kvalitetskontroll som sker genom avtals-/egenregiuppföljningar mer transparent/jämförbar. Detta arbete har påbörjats 2007.

Kommunal hälso- och sjukvård och samverkan med landstinget

Stadens hälso- och sjukvård ska ha en hög kvalitet och tillgodose äldres skiftande behov av vård och behandling.

Det arbete som påbörjades under 2006 med att revidera och uppdatera stadens gemensamma riktlinjer för kommunal hälso- och sjukvård ska tydliggöra stadens hälso- och sjukvårdsansvar och kommer att slutföras under 2007 och gälla fr.o.m. 2008.

Kvaliteten på den hälso- och sjukvård som bedrivs i staden ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Staden ska medverka till att regelbundna läkemedelsgenomgångar genomförs i samarbete med landstinget. Ett aktivt arbete för att förebygga fallolyckor är en viktig del i kvalitetsarbetet. Patientsäkerhetsarbetet behöver utvecklas. En del i kvalitetsarbetet är att identifiera, analysera och bedöma riskerna i verksamheten samt åtgärda orsakerna till riskerna. Ett väl fungerade avvikelshanteringssystem är en förut-

sättning för att identifiera, dokumentera och rapportera negativa händelser samt fastställa och åtgärda orsaker.

Ett stadsgemensamt dokumentationssystem för vård och omsorgsdokumentation (VO-DOK) enligt patientjournalagen har införts. Drift och support för användning av VO-DOK under dygnets alla timmar måste garanteras liksom handledarstöd till användarna.

Fortsatt samverkan med landstinget på såväl central som lokal nivå är av stor vikt. I enlighet med lagstiftningen ska avtal om läkarmedverkan i stadens vård och omsorgsboenden upprättas. I samverkan med landstinget ska staden utarbeta rutiner för vårdplanering och informationsöverföring vid in- och utskrivning av patienter.

Kost

Kosten utgör en viktig del i äldreomsorgen, såväl i hemtjänsten som i de särskilda boen-
deformerna. Utgångspunkten är att alla som serveras mat inom stadens äldreomsorg har rätt till en näringsmässigt bra och livsmedelshygieniskt säker kost.

Måltidens och måltidsmiljöns betydelse för den enskildes hälsa och välbefinnande ska uppmärksammas. Maten ska vara så sammansatt att den tillgodoser de varierade behov som uppkommer av medicinska, etiska, religiösa och kulturella skäl.

Hantering av livsmedel, tillredning av näringsriktig mat och specialkost, kunskaper om allergier av olika slag samt ett kvalitetstänkande i hela kedjan, ställer krav på kunskaper hos all personal som kommer i kontakt med mat.

En övergripande kostpolicy och riktlinjer kommer att tas fram under 2007. Egenkontrollen med dess rutiner intar en alltmer central roll för att de livsmedel som produceras, distribueras, serveras och upphandlas följer lagstadgade krav.

Genomarbetade systemlösningar och ett helhetsperspektiv på mat och måltider gör att all mathantering kan bli mera kostnadseffektiv för hela staden. Metoder och modeller behöver prövas och utvärderas.

En trygg och snygg stad

Hemtjänst

En väl fungerande hemtjänst och hemsjukvård är grunden för att äldre ska kunna bo kvar i sin bostad. För att kunna tillgodose allt mer omfattande och specifika behov av vård och omsorg behöver hemtjänsten utvecklas till att bli mer mångsidig och flexibel. Kvaliteten i hemtjänsten ska utvecklas genom breddad kompetens som spetskompetens i bl.a. demenssjukdomar, neurologiska sjukdomar, psykiska sjukdomar, missbruk och arbeta i team med olika yrkeskategorier. Även ett utökat nära samarbete med landstingets olika verksamhetsområden krävs.

Genom tydliga riktlinjer för handläggning inom äldreomsorgen ska rättssäkerheten för den enskilde öka. Revidering av riktlinjerna pågår.

Korttidsboende

Äldre som bor i ordinärt boende behöver ibland en kortare tids heldygnsomsorg, antingen vid enstaka tillfällen eller i form av växelvård. En viktig uppgift är att höja kvaliteten genom att verka för att det finns korttidsboenden med olika inriktningar för att kunna tillgodose skiftande behov. Dessa frågor behandlas i äldreboendeplanerna respektive i upphandlingen av enskilda platser. Korttidsvård ska i första hand bedrivas på särskilda enheter och i undantagsfall inrymmas inom enheter för permanent boende. Staden ska verka för att bedriva korttidsboende utomlands.

Ökad livskvalitet

Äldreomsorgen ska på olika sätt bidra till att höja den enskildes livskvalitet. Alla som har insatser från äldreomsorgen har rätt till utevistelse. Förutom att det ska finnas biståndsbedömda dagverksamheter är det angeläget att staden på olika sätt stimulerar tillkomsten av träffpunkter för samvaro och aktiviteter. I detta arbete är frivilligorganisationerna viktiga. Servicetjänster i form av vaktmästare, utan föregående biståndsbedömning, föreslås erbjudas alla som fyllt 75 år. Syftet är att minska risken för fallolyckor genom att den enskilde kan få enklare hjälp med praktiska och riskfyllda vardagssysslor. Möjligheten för äldre att delta i dagsutflykter under sommaren ska utvecklas.

Stöd till anhöriga, närstående

Staden ska ge stöd och avlastning till dem som vårdar anhöriga och närstående. Stödet ska, så långt som möjligt, vara individanpassat och utformas i samråd med berörda parter.

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Kommunfullmäktige har för äldrenämnden fastställt budgeten för 2007 till 53,9 mnkr. I samband med avstämningsärendet efter nämndernas verksamhetsplaner kommer äldrenämnden att tilldelas 1,6 mnkr. 1,0 mnkr avser medel för hyror och 0,6 mnkr avseende överföring av budgetmedel från socialtjänstnämnden till äldrenämnden för köp av administrativa tjänster.

Till äldrenämndens budget för år 2008 bör resurser för personalkostnaderna för den personal på förvaltningen som är ansvariga för utbildningar tillföras. Dessa kostnader finansieras under 2007 av de 30 mnkr som är reserverade under finsansförvaltningen. Personalkostnaderna för de två personerna beräknas uppgå till 1,4 mnkr för 2008.

Medel bör avsättas centralt i staden för stimulansbidrag i samband med omstrukturering, ny- och ombyggnation av särskilda boenden.

Avgifter

Stockholms stad införde med anledning av nya bestämmelser i socialtjänstlagen, ett nytt avgiftssystem inom äldreomsorgen från och med 1 juli 2002. Äldrenämnden har i uppdrag att göra en översyn av nuvarande avgiftssystem för äldreomsorgen. Föreslagna ändringar kommer att medföra ökade kostnader för staden. Förslag till ändringar kommer att redovisas i särskilt ärende till kommunfullmäktige.

IT

För att uppnå de politiska målen för äldreomsorgen är en förutsättning att verksamheten har tillgång till IT-stöd. Via stadens portal ska medborgare kunna få vägledning till kvalitetssäkrad information om omsorgsutbud och kvalitet. Medborgaren ska kunna välja mellan olika alternativ.

På ledningsnivå behövs ändamålsenliga IT-stöd för att följa upp omsorgens kvalitet och för verksamhetsstyrning och resursfördelning. Verksamhetssystem ska vara tillgängliga för beställare och utförare dygnet runt. Samverkande IT-stöd ger möjligheter att följa upp och analysera verksamhetens kvalitet och effektivitet, t.ex. genom kvalitetsregister.

Olika former av teknikstöd och nya tjänster och produkter i vanligt boende bör utvecklas.

Stadens paraplysystem måste utvecklas så att biståndsbeslut gällande trygghetslarm, till en enskild, ska kunna skickas elektroniskt direkt från registreringen till Larmcentralens mottagningsprogram på Stockholms äldre- och handikappjour. Systemet ska vara öppet dygnet runt.
